

Informasjon i samsvar med kravene i kapitalkravsforskriftens del IX (Pilar 3)

31. desember 2016

INNHOLDSFORTEGNELSE

INFORMASJON I SAMSVAR MED KRAVENE I KAPITALKRAVSFORSKRIFTENS DEL IX (PILAR 3)	0
1. Innledning og formål med dokumentet	2
2. Konsolidering	2
2.1 Oversikt over datterselskaper, tilknyttede selskaper mv	2
3. Kapitalkrav	2
3.1 Ansvarlig kapital og kapitalkrav	2
3.2 Bufferkrav	4
3.3 Uvektet kjernekapitalandel	4
4. Kredittrisiko og motpartsrisiko	4
4.3 Engasjementer fordelt på engasjementstyper, typer av motparter og geografiske områder	6
4.4 Engasjementer fordelt på engasjementstyper og gjenstående løpetid	6
4.5 Mislighold, nedskrivninger og avsetninger på garantier	7
4.6 Endringer i nedskrivninger og avsetninger på garantier	8
4.7 Bruk av offisiell rating for kapitaldekningsformål	8
4.8 Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter mv. ved fastsettelse av kapitalkrav	8
4.9 Motpartsrisiko knyttet til derivater	9
5. Egenkapitalposisjoner	9
6. Renterisiko	10
7. Styring og kontroll av risiko	11
7.1 Formål og prinsipper for ICAAP	11
7.2 Styring og kontroll av enkeltrisikoer	12
7.3 Bankens godtgjørelsesordning	15
8. Standardiserte skjemaer for offentliggjøring av opplysninger om ansvarlig kapital	15

1. INNLEDNING OG FORMÅL MED DOKUMENTET

Formålet med dette dokumentet er å oppfylle kravene til offentliggjøring av finansiell informasjon etter kapitalkravsforskriftens del IX (pilar 3). Alle tall i dokumentet er per 31. desember 2016 med mindre annet fremgår.

Banken benytter standardmetoden ved beregning av kapitalkrav for kredittrisiko. Dette innebærer at det brukes standardiserte myndighetsbestemte risikovekter ved beregning av kapitalkravet. For beregning av kapitalkrav for operasjonell risiko benyttes basismetoden som innebærer at kapitalkravet beregnes i forhold til inntekt siste tre år. Banken har ikke handelsportefølje og beregner derfor ikke kapitalkrav for markedsrisiko.

2. KONSOLIDERING

2.1 Oversikt over datterselskaper, tilknyttede selskaper mv

Banken har ingen datterselskap, og konsolidering er ikke aktuelt.

3. KAPITALKRAV

3.1 Ansvarlig kapital og kapitalkrav

Evje og Hornnes Sparebanks ansvarlige kapital består av ren kjernekapital. Den rene kjernekapital er sammensatt av sparebankens fond samt gavefond.

Tabellen nedenfor viser beregningsgrunnlag for kredittrisiko fordelt på de enkelte engasjementskategoriene slik disse er definert i kapitalkravsforskriften. I tillegg vises kapitalkrav for motpartsrisiko (intet) og operasjonell risiko og samlet beregningsgrunnlag

Spesifikasjon av ansvarlig kapital (tall i tusen NOK), minimumskrav til ansvarlig kapital (beløp i tusen kroner) og beregning

Kapitaldekning

Sparebankens fond	196.356
Gavefond	4.000
Sum egenkapital	200.356
Fradrag for overfinansiert pensjonsforpliktelse	0
Fradrag for immaterielle eiendeler	0
Fradrag for ansvarlig kapital i andre fin.inst.	-12.232
Sum ren kjernekapital	188.124
Fondsobligasjoner	0
Fradrag for ansvarlig kapital i andre fin.inst.	0
Sum kjernekapital	0
Ansvarlig lånekapital	0
Fradrag for ansvarlig kapital i andre fin.inst.	0
Sum tilleggskapital	0
Netto ansvarlig kapital	188.124

Eksponeeringskategori (beregningsgrunnlag etter risikovekt)

Stater og sentralbanker	0
Lokale og regionale myndigheter (herunder kommuner)	1.105
Offentlige foretak	0
Multilaterale utviklingsbanker	0
Internasjonale organisasjoner	0
Institusjoner	10.750
Foretak	95.629
Massemarkedsengasjementer	0
Engasjementer med pantesikkerhet i eiendom	662.655
Forfalte engasjementer	15.435
Høyrisiko-engasjementer	0
Obligasjoner med fortrinnsrett	4.614
Fordring på institusjoner og foretak med kortsiktig rating	0
Andeler i verdipapirfond	0
Egenkapitalposisjoner	20.205
Øvrige engasjementer	62.220
CVA-tillegg	0
Sum beregningsgrunnlag for kredittrisiko	872.613
Beregningsgrunnlag for operasjonell risiko	74.702
Beregningsgrunnlag for motpartsrisiko	0
Sum beregningsgrunnlag	947.315
Kapitaldekning i %	19,86 %
Kjernekapitaldekning	19,86 %
Ren kjernekapitaldekning i %	19,86 %

3.2 Bufferkrav

Banken har per 31.12.2016 et kombinert kapitalbufferkrav på kr 66,3 millioner:

Buffertype	Krav til ren kjernekapital pr 31.12.2016 i mill kr
Bevaringsbuffer	23,7
Systemrisikobuffer	28,4
Motsyklisk buffer	14,2
Kombinert bufferkrav	66,3

Banken har 145,5 millioner i ren kjernekapital tilgjengelig til å dekke det kombinerte kapitalbufferkravet.

3.3 Uvektet kjernekapitalandel

Uvektet kjernekapitalandel regnes ut fra beregnet kjernekapital (banken har ikke poster omfattet av overgangsordninger) delt på engasjementsbeløp for balanseførte og ikke balanseførte poster i kapitaldekningsoppgaven, justert for konverteringsfaktorer (iht i CRR artikkel 429, nr 10).

Uvektet kjernekapitalandel	
Uvektet kjernekapitalandel (Kapital som kvalifiserer som kjernekapital)	10,40 %
Uvektet kjernekapitalandel (Inkludert kjernekapital omfattet av overgangsregl)	10,40 %

4. KREDITTRISIKO OG MOTPARTSRISIKO

4.1 Definisjon misligholdte engasjement:

Definisjon misligholdte engasjement:

Et engasjement anses som misligholdt når kunden ikke har betalt forfalte terminer på utlån innen 90 dager etter forfall, eller når overtrekk på rammekreditt eller innskuddskonti ikke er innekket innen 90 dager etter at rammekreditten eller kontoen ble overtrukket.

Definisjon øvrige tapsutsatte engasjement:

Tapsutsatte lån er lån som ikke er misligholdt, men hvor kundens økonomiske stilling innebærer sannsynlighet for tap på et senere tidspunkt (det er identifisert objektive bevis på verdifall).

Definisjon verdifall:

Utlån og garantier vurderes etter "Forskrift om regnskapsmessig behandling av utlån og garantier i finansinstitusjoner av 21.12.2004". Utlån måles ved første gangs balanseføring til virkelig verdi (lånebeløpet som er overført til kunden). Ved senere måling vurderes utlån og garantier til pålydende når renter og avdrag betjenes etter avtale og det ellers ikke er objektive forhold som tilsier at engasjementet må nedskrives.

Dersom det foreligger objektive bevis for at et utlån eller en gruppe av utlån har verdifall, foretas nedskrivning for verdifallet. Verdifallet må være et resultat av en eller flere hendelser inntruffet etter første gangs bokføring.

Objektive bevis på at et utlån har verdifall inkluderer, ifølge utlånsforskriften, observerbare data banken har kjennskap til om følgende tapshendelser:

- Vesentlige finansielle problemer hos debitor.
- Betalingsmislighold eller andre vesentlige kontraktsbrudd.
- Innvilget utsettelse av betaling eller ny kreditt til betaling av termin, avtalte endringer i rentesatsen eller andre avtalevilkår som følge av finansielle problemer hos debitor.
- Det anses som sannsynlig at debitor vil inngå gjeldsforhandling, annen finansiell restrukturering eller at debtors bo blir tatt under konkursbehandling.

4.2 Metode for beregning av nedskrivninger

Lån og garantier verdsettes til pålydende når renter og avdrag betjenes etter avtalen og det ellers ikke er objektive forhold som tilsier at engasjementet bør nedskrives. Oppstår forhold som tilsier nedskrivning, beregnes nedskrivningen som differansen mellom utlånets balanseførte verdi og vurdert verdi av sikkerheter (påregnelig salgspris fratrukket salgskostnader).

Vår modell bygger på at når det foreligger objektive bevis for risiko for tap gjøres det en totalvurdering av kundens betalingsevne, av den realsikkerhet som er stilt for utlånet samt av sannsynligheten for tap. Det beregnede sannsynlige tap nedskrives som individuell nedskrivning på engasjementet, og nedskrivningen klassifiseres som tapskostnad.

Vurdering av om det foreligger objektive bevis for verdifall foretas enkeltvis av alle utlån som ansees vesentlig. De objektive bevis på at utlån har verdifall baserer seg på observerte data banken har kjennskap til om hendelser på balansedagen som: vesentlige finansielle problemer hos låntager, betalingsmislighold eller andre vesentlige kontraktsbrudd, opplåning for inndekking av termin, finansiell restrukturering, gjeldsforhandling, konkurs. Vesentlige og spesielt utsatte engasjementer, engasjementer med høy risikoklasse, gjennomgås kvartalsvis.

Nedskrivning på grupper av utlån er nedskrivning for verdifall uten at det enkelte tapsengasjement er identifisert. Nedskrivning baseres på objektive bevis for verdifall i bankens låne portefølje ut fra bankens vurdering og analyse av risiko med grunnlag i bankens risikoklassifiseringssystem. Gruppenedskrivninger reduserer engasjementenes regnskapsførte verdi i balansen, og periodens endring resultatføres som tap på utlån og garantier.

4.3 Engasjementer fordelt på engasjementstyper, typer av motparter og geografiske områder

Matrisen viser samlet engasjementsbeløp etter individuelle nedskrivninger fordelt på engasjementstyper, typer av motparter og geografiske områder.

Engasjementer¹ fordelt på engasjementstyper, geografiske områder og typer av motparter (beløp i tusen kroner)

Type motpart	Utlån og fordringer	Ubenyttede rammer	Garantier	Sum
Offentlig forvaltning (obl)	20.384			20.384
Lønnstakere o.l.	1.229.768	77.160	10.508	1.317.436
Utlandet	2.250	80		2.330
<i>Næringssektor fordelt:</i>				
Jordbruk, skogbruk, fiske	33.439	2.503	452	36.394
Industriproduksjon	17.713	1.742	399	19.854
Bygg og anlegg	36.751	7.630	12.749	57.130
Varehandel, hotell/restaurant	78.191	9.811	3.711	91.713
Transport, lagring	9.091	3.758	6.529	19.378
Finans, eiendom, forretningsmessige tjenester	113.791	8.589	10.568	132.948
Sosial og privat tjenesteyting	19.862	2.043	11	21.916
Sentralbank	56.299			56.299
Kredittinstitusjoner	100.704			100.704
Sum	1.718.243	113.316	44.927	1.876.486
Evje og Hornnes kommune	752.246	73.611	39.280	865.137
Øvrige deler av Agder	280.945	19.207	1.416	301.568
Resten av Norge	682.802	20.418	4.231	707.451
Utlandet	2.250	80		2.330
Gjennomsnitt²	1.679.283	103.289	42.833	1.825.404

¹ Etter individuelle nedskrivninger

² Gjennomsnitt av inngående og utgående balanse siste år

Garanti Eika Boligkreditt inngår på linje for lønsmottakre

4.4 Engasjementer fordelt på engasjementstyper og gjenstående løpetid

Matrisen viser beløp for ulike engasjementstyper fordelt på løpetid.

Engasjementer¹ fordelt på engasjementstyper og gjenstående løpetid (beløp i tusen kroner)

Engasjementstyper	Inntil 1 måned	1-3 måneder	3-12 måneder	1-5 år	Over 5 år	Uten løpetid	Sum
Utlån og fordringer (inkl sentralbanken, obl og kredittinnst.)							-
Ubenyttede rammer			56.270		57.046		113.316
Garantier				44.927	-		44.927
Sum	-	-	56.270	44.927	57.046	-	158.243

4.5 Mislighold, nedskrivninger og avsetninger på garantier

Matrisen viser misligholdte utlån og individuelle nedskrivninger på utlån samt avsetninger på garantier fordelt på typer av motparter og geografiske områder.

Mislighold, nedskrivninger og avsetninger på garantier (beløp i tusen kroner)

Type motpart	Misligholdte engasjementer	Engasjementer med nedskrivninger	Samlede nedskrivninger ¹	Resultatførte nedskrivninger ¹ siste år	Garantier med avsetning ²	Avsetninger på garantier
Offentlig forvaltning						
Lønnstakere o.l.	9.603	10.284	1.410	607		
Utlandet						
<i>Næringssektor fordelt:</i>						
Jordbruk, skogbruk, fiske						
Industriproduksjon	2.289			(199)		
Bygg og anlegg	916					
Varehandel, hotell/restaurant	96	9.525	1.600	1.100		
Transport, lagring	78					
Finans, eiendom, forretningsmessige tjenester		2.868	160			
Sosial og privat tjenesteyting		3.487	870	870		
Sum	12.982	26.164	4.040	2.378	-	-
Agderfylkene	12.982	26.164	4.040	2.378		

¹ Kun individuelle nedskrivninger

² Samlet garantibeløp der det er foretatt avsetning.

4.6 Endringer i nedskrivninger og avsetninger på garantier

Endringer i nedskrivninger på individuell utlån og avsetninger på garantier siste år (beløp i tusen kroner)	Utlån	Garantier
Individuelle nedskrivninger på utlån		
Individuelle nedskrivninger 01.01.	3.013	
Periodens konstaterte tap, hvor det tidligere er foretatt individuell nedskrivning	-1.702	
Økte individuelle nedskrivninger i perioden		
Nye individuelle nedskrivninger i perioden	2.970	
Tilbakeføring av individuelle nedskrivninger i perioden	-241	
Individuelle nedskrivninger 31.12.	4.040	-

Endringer i nedskrivning på grupper av utlån siste år (beløp i tusen kroner)	Utlån	Garantier
Nedskrivninger på grupper av utlån		
Nedskrivninger på grupper av utlån 01.01.	6.400	
Periodens nedskrivninger på grupper av utlån	-	
Nedskrivninger på grupper av utlån 31.12.	6.400	-

Årets nedskrivninger og gjenvinning på tidligere års nedskrivninger (beløp i tusen krc)	Utlån	Garantier
Periodens endring i individuelle nedskrivninger på utlån	1.027	
Periodens endring i individuelle nedskrivninger på garantier	-	
Periodens endring i gruppeavsetninger	-	
Periodens konstaterte tap, hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	1.504	
Periodens konstaterte tap, hvor det tidligere ikke er foretatt individuelle nedskrivninger	211	
Periodens inngang på tidligere perioders konstaterte tap	-364	
Periodens tapskostnader	2.378	-

4.7 Bruk av offisiell rating for kapitaldekningsformål

Etter standardmetoden vil kapitalkravet kunne avhenge av motpartens offisielle rating. Offisiell rating vil i liten grad være aktuelt for bankens lånekunder, men kan være aktuelt for utstedere av verdipapirer banken plasserer i. I så fall er det rating fra Standard & Poor's, Moody's og/eller Fitch som er aktuelle.

Evje og Hornnes Sparebank har per rapporteringstidspunktet ingen engasjementer hvor ratingen påvirker kapitaldekningen.

4.8 Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter mv. ved fastsettelse av kapitalkrav

Matrisen viser samlet engasjementsbeløp før og etter at det er tatt hensyn til sikkerheter samt engasjementsbeløp som er fratrukket den ansvarlige kapitalen.

Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter mv. ved fastsettelsen av kapitalkrav (beløp i tusen kroner)

Engasjementskategorier	Engasjementsbeløp før sikkerheter	Engasjementsbeløp etter sikkerheter	Fratrukket den ansvarlige kapitalen	Benyttede ratingbyråer	Andel sikret med pant ¹	Andel sikret med garantier ¹
Stater og sentralbanker	56.299	56.299				
Lokale og regionale myndigheter (herunder kommuner)	21.986	21.986				
Offentlige foretak						
Multilaterale utviklingsbanker						
Internasjonale organisasjoner						
Institusjoner	46.241	46.241				
Foretak	124.932	124.932				
Massemarkedsengasjementer						
Engasjementer med pantesikkerhet i eiendom	1.491.670	1.491.670			83 %	
Forfalte engasjementer	15.065	15.065			94 %	
Høyrisiko-engasjementer						
Obligasjoner med fortrinnsrett	46.139	46.139				
Fordring på institusjoner og foretak med kortsiktig rating						
Andeler i verdipapirfond						
Egenkapitalposisjoner	20.205	20.205	12.232			
Øvrige engasjementer	77.359	74.218			4 %	
Sum	1.899.896	1.896.755	12.232	-		

¹ Her tas kun hensyn til garantier og pant som har betydning for beregning av kapitalkrav. Andel regnet av engasjementsbeløp før sikkerheter.

Hovedtyper av pant som benyttes for kapitaldekningsformål er pant i bolig og fritidseiendom. Garantier har i liten grad betydning for kapitaldekningen. I noen tilfeller benyttes garantier fra banker eller regionale myndigheter. Banken benytter ikke kredittderivater.

Det tas ikke hensyn til motregningsadgang ved beregning av kapitalkrav. Verdivurdering av sikkerheter tar utgangspunkt i sikkerhetens markedsverdi. Sikkerheter som er ukjent for oss skal dokumenteres gjennom offentlig takst. På eiendommer i vårt primærmarked benyttes i tillegg til takst, bankens egen

Verdivurdering av boligeiendommer oppdateres ved vesentlige endringer i markedet, og minst hvert tredje år.

Det tas hensyn til konsentrasjonsrisiko i bankens ICAAP, likevel slik at konsentrasjonsrisiko som følge av konsentrasjon av typer av sikkerheter ikke eksplisitt tilordnes kapitalbehov.

4.9 Motpartsrisiko knyttet til derivater

Evje og Hornnes Sparebank har ingen derivater per 31.1.2.2016.

5. EGENKAPITALPOSISJONER

Bankens plassering i aksjer og andeler er klassifisert som anleggsportefølje (strategisk formål).

Anleggsporteføljen vurderes i utgangspunktet til kostpris, men nedskrives når virkelig verdi (markedsverdi) vurderes/observeres å være lavere enn kostpris. Vurderingen gjøres for den enkelte egenkapitalposisjon.

Matrisen under viser en oversikt over egenkapitalposisjoner. Matrisen viser også type verdipapir og bokført verdi, virkelig verdi, realisert gevinst/tap siste år og hvor mye av dette som er medregnet i hhv kjernekapital og tilleggskapital.

Egenkapitalposisjoner (beløp i tusen kroner)

Beløp i tusen kroner	Bokført verdi	Virkelig verdi	Realisert gevinst/ -tap i perioden	Urealisert gevinst/ -tap	Herav medregnet i kjernekapital ¹	Herav medregnet i tilleggskapital ¹
Aksjer og andeler – gevinstformål						
- børsnoterte aksjer						
- andre aksjer og andeler						
Aksjer og andeler – strategisk formål						
- børsnoterte aksjer						
- andre aksjer og andeler	25.934	25.934	-	-1.050	-1.050	

1 "Herav" sikter til urealiserte gevinster/tap

6. RENTERISIKO

Renterisikoen oppstår som følge av at de enkelte eiendels- og gjeldspostene har ulike gjenstående rentebindingstid (når bankens lånekunder ønsker langsiktig finansiering mens bankens innskuddskunder ønsker å kunne disponere sine midler på kort varsel oppstår renterisiko).

Når det gjelder flytende rente er det Finansavtalelovens varslingsfrist som i seg selv medfører renterisiko, og det alt vesentlige av bankens utlån og innskudd er med flytende rente. Ved økende rente i markedet må banken, for ikke å miste innskudd, raskt foreta økning i renten. På den andre siden vil det (for personkunder) måtte gå minst 6 uker før renteøkningen vil kunne få full effekt for bankens lånekunder. En renteoppgang i markedet vil derfor normalt medføre et visst rentetap for banken.

I tillegg til innskudd funder banken seg i obligasjonsmarkedet samt innlån fra andre kredittinstitusjoner. Det at rentefastsettelsen baseres på 3 måneders NIBOR medfører at det oppstår renterisiko ved et generelt fall i markedsrenten. Risikoen dempes noe gjennom ulike tidspunkt for renteregulering av pengemarkedslånene.

I Evje og Hornnes Sparebank er erfaringen at renterisikoen knyttet til renteendringer er lav, og i banken knyttes renterisikoen (som løpende måles) til fastrente utlån, obligasjonsporteføljen og fastrente innlån.

Ved utgangen av året var det totalt innvilget MNOK 2,5 i fastrenteutlån med restløpetid 1-4 år. Vektet løpetid utgjør 2,1 år. Banken har ved årets slutt ingen fastrenteinnskudd. Ingen av fastrenteavtalene er sikret (ingen derivater pr 31-12-2016).

Bankens plasseringer i rentebærende verdipapirer består av papirer med flytende rente som reguleres kvartalsvis. Fra vår meglerforbindelse mottar vi månedlige kurs- og renterisikooversikter som inngår i bankens styring av renterisiko, og måles mot ramme fastsatt av styret.

Beholdning av obligasjoner utgjør ved årets slutt 109,2 MNOK og har en gjennomsnittlig vektet durasjon/løpetid på 0,14. Dette gir en rentefølsomhet (kursendring) ved 1 % renteendring på MNOK 0,15, mot fjorårets MNOK 0,18.

Beregnet samlet renterisiko utgjør et tap på MNOK 0,12 ved renteøkning på 1 %. Risikoen betraktes som lav og er godt innenfor ramme fastsatt av styret.

Renterisikoen styres etter styrevedtatte rammer og begrensninger gitt i policy.

7. STYRING OG KONTROLL AV RISIKO

7.1 Formål og prinsipper for ICAAP

ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) er bankens egen prosess for å vurdere bankens kapitalbehov. Denne kapitalbehovsvurderingen skal være framoverskuende, og dette innebærer at kapitalbehovet skal vurderes i forhold til bankens nåværende og fremtidig risikoprofil. Det er derfor et overordnet prinsipp at banken i tillegg til å beregne behovet ut fra gjeldende eksponering (eventuelt rammer) også må vurdere kapitalbehovet i lys av planlagt vekst, eventuelle besluttede strategiske endringer med videre.

Med risikotoleranse forstås størrelsen på den risikoen banken er villig til å ta i sin virksomhet for å nå sine mål. Risikotoleransen kommer til uttrykk i rammeverket for virksomheten, herunder i begrensninger i vedtekter, policyer, fullmakter, retningslinjer og rutiner. For noen av risikoene er det vanlig å fastsette kvantitative begrensninger på risiko, for eksempel kvantitative rammer for markedsrisiko, rammer for store engasjement, rammer for eksponering mot enkeltbransjer osv. For andre risikotyper er det mer naturlig å benytte kvalitative begrensninger. Slike begrensninger angir hvor langt man er villig til å strekke seg på enkeltrisikoen, og representerer derfor en beskrivelse av risikotoleransen for disse enkeltrisikoen. Bankens risikotoleranse er forsøkt reflektert i kapitalbehovet som beregnes for hver enkelt risiko.

Ved beregning av samlet kapitalbehov (for alle risikoene) kan det argumenteres for at de ulike risikoene ikke vil materialisere seg samtidig, og at det derfor eksisterer diversifikasjonseffekter som innebærer at det samlede kapitalbehovet er lavere enn summen av kapitalbehovet for de enkelte risikoene. Bankens har imidlertid valgt å legge en konservativ tilnærming til grunn, og ser derfor bort fra slike effekter.

Banken strestester effekten på kapitaldekningen av et alvorlig økonomisk tilbakeslag/nedgangskonjunktur. I tillegg gjennomfører banken en «omvendt» strestest for å belyse hvor mye som skal til før bankens kapitaldekning faller under et kritisk nivå

Banken har vedtatt et minimumsnivå for kapital som skal gjenspeile bankens samlede risikotoleranse. Vurderingen er basert på beregnet kapitalbehov, offentlige krav og markedets forventninger. Det er etablert et sett av handlingsregler, hvor det fremgår hvilke tiltak som skal iverksettes ved ulike nivåer av faktisk kapital.

Det er styret som godkjenner utforming og metodevalg for kapitalbehovsvurderingen og strestester. Administrasjonen gjennomfører de relevante vurderinger og beregninger og fremlegger dette for styret. En slik gjennomgang står på styrets agenda 2-3 ganger årlig, og siste gjennomgang var september 2016 med data pr 31-12-2015.

Bankens interne kapitalbehovsvurdering innebærer en analyse og beregning av kapitalbehov for ulike risikoer ved hjelp av ulike metoder:

- Kredittrisiko
- Konsentrasjonsrisiko
- Markedsrisiko
- Eiendomspriserisiko
- Strategisk- og forretningsrisiko
- Likviditets- og omdømmerisiko
- Operasjonell risiko
- Systemrisiko

7.2 Styring og kontroll av enkeltrisikoeer

I det følgende gis en gjennomgang av bankens håndtering av de enkelte risikoene.

Evje og Hornnes Sparebank er en forholdsvis liten sparebank. Det er derfor et overordnet mål for styret at bankens kredittpolicy innebærer forsvarlig risiko. Banken har utarbeidet eget regelverk som bidrar til begrensninger og styring av den finansielle risiko. Finansiell risiko deles inn i kredittrisiko, likviditetsrisiko og markedsrisiko. Markedsrisiko består igjen av renterisiko, valutarisiko og aksjekursrisiko.

Nedenfor følger en beskrivelse av de ulike typer risikoer, og hvordan banken har håndtert disse.

Risikostyringen har vært organisert som en integrert del av bankens internkontroll-opplegg, og det er etablert risikokontroll- og compliance-funksjon som kan rapportere direkte til styret. I tillegg forestår ansvarlig avdelingsleder avviksrapportering til banksjef, som igjen sørger for videre rapportering til bankens styre i de situasjonene der det er påkrevet.

7.2.1 KREDITTRISIKO

Kredittrisiko defineres som risikoen for tap som følge av at kunder eller motparter ikke har evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser og at mottatte sikkerheter ikke dekker utestående krav. Denne typen risiko knytter seg hovedsakelig til større privat- og næringsengasjementer, men også til bankens plasseringer i verdipapirer.

Styret gjennomgår årlig bankens styringsdokumenter og bevilgningsreglement for utlånsvirksomheten. Gjennom styringsdokumentene defineres bankens kredittpolicy og det fastsettes overordnede mål for eksponering knyttet til portefølje, bransje og enkeltkunder. Samlet danner dette grunnlaget for fastsettelse av ønsket risikoprofil. Gjennom bevilgningsreglementet delegeres kredittfullmakt til banksjef innenfor visse rammer. Banksjef kan videre delegerer fullmakter. De delegerte fullmaktene er relatert til enkeltengasjementers størrelse og risiko.

Kompetente medarbeidere som har analytisk evne og god innsikt i risikoelementer knyttet til kunden er den viktigste forutsetning for at banken skal kunne realisere sin målsetting. Løpende kompetanseutvikling er en nødvendig innsatsfaktor for å bygge opp og vedlikeholde kompetansen. Det er kreditt-/banksjefens ansvar å sørge for at medarbeidere innen kredittområdet har eller utvikler de nødvendige ferdigheter.

Banken bruker risikoklassifiseringssystem utviklet i Eika samarbeidet i forbindelse med bevilgning av kreditter og som grunnlag for kategorisering av kredittporteføljen. Modellene differensierer kundene basert på økonomi og hendelser og kategoriserer kundene i følgende undergrupper; lav risiko (klasse 1-3), middels risiko (klasse 4-7) og høy risiko (klasse 8-10), samt misligholdte og tapsutsatte engasjementer i klassene 11 og 12. Banken etterstreber å prise kredittrisiko og benytter sikkerhetsdekning sammen med risikoklassifiseringssystemet til å fastsette en risikobasert rente for det enkelte engasjement. Rentefastsettelse på porteføljenivå, og utvikling av denne, overvåkes i kvartalsvis risikoreport.

Bankens portefølje av rentebærende verdipapirer, som er anskaffet av likviditetshensyn, påfører også banken kredittrisiko. Styret vurderer årlig bankens finansstrategi, og rammer er fastsatt i samarbeid med forvalter mht maksimal portefølje av rentebærende verdipapirer, samt maksimalramme for eksponering per bransje og per utsteder.

7.2.2 KONSENTRASJONSRIKISO

Konsentrasjonsrisiko defineres som risiko for tap som følge av konsentrasjon om:

- Enkeltkunder
- Enkelte bransjer
- Geografiske områder

Banken har tre kundeengasjementer som er rapportert som store engasjement. Når det gjelder ekstra konjunkturutsatte bransjer vurderer vi vår eksponering som begrenset.

For konsentrasjonsrisiko mot så vel enkeltkunder som bransjer benyttes i ICAAP modellen en matematisk beregning for tallfesting av risikoen.

Det vurderes ikke å være hjørnesteinsbedrifter i bankens marked, og den geografiske fordeling av bankens engasjementer vurderes å gi god risikospredning med ca. 69 % innenfor bankens fylke.

7.2.3 MARKEDSRISIKO

Markedsrisiko defineres som risiko for tap i markedsverdier knyttet til porteføljer av finansielle instrumenter som følge av svingninger i aksjekurser, valutakurser, renter og råvarepriser.

Markeds risiko styres og overvåkes gjennom forvalter med bakgrunn i avtalte rammer vedtatt av styret. Strategien gjennomgås og revideres årlig.

7.2.3.1 Aksjekursrisiko

Aksjekursrisikoen omhandler risiko i forhold til aksjer, aksjefond og pengemarkedsfond. Disse deles gjerne inn i handelsportefølje, øvrige omløpsmidler og anleggsmidler, og Evje og Hornnes Sparebank har kun papirer i sistnevnte porteføljene ved årets utgang.

Anleggsbeholdningen består hovedsakelig av aksjer i strategiske selskaper.

Virksomheten styres av egne regler fastsatt av styret, og det er gitt klare fullmakter og volumbegrensninger på området.

7.2.3.2 Valutarisiko

Banken har gjennom året ikke hatt posisjoner i valuta utover kontantbeholdningen som holdes for salg av reisevaluta til våre kunder.

Valutarisikoen vurderes som minimal.

7.2.4 EIENDOMSPRISIRISIKO

Denne risikotypen defineres som risiko for uventet verdifall på institusjonens eiendommer eller porteføljer av eiendomsinvesteringer. Eiendomspris risiko knyttet til utlån til eiendomssektoren eller eiendeler som sikkerhet dekkes under kredittrisiko og konsentrasjonsrisiko.

Banken eier bankbygget samt en sidetomt og hytte på Hovden (Bykle kommune) til disposisjon for ansatte. Balanseført verdi er samlet 8,3 MNOK. Et verdifall på eiendommene ansees ikke som stor risiko for banken, da markedsverdien antas å være betydelig høyere.

7.2.5 STRATEGISK- OG FORRETNINGSRISIKO

Risiko for uventede tap eller sviktende inntjening i forhold til prognoser knyttet til vekstambisjoner, inntreden i nye markeder eller oppkjøp.

Forretningsrisiko defineres som risikoen for uventede inntektsvingninger ut fra andre forhold enn kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko. Risikoen kan opptre i ulike forretnings- eller produktsegmenter og være knyttet til konjunktursvingninger og endret kundeatferd. Risikoen tallfestes i den årlig ICAAP gjennomgangen.

Banken anser risikoen for sviktende inntjening i forhold til prognoser knyttet til vekstambisjoner, inntreden i nye markeder eller oppkjøp som lav, men har fokus på den raske utvikling i digitalisering og endret kundeatferd.

7.2.6 LIKVIDITETS- OG OMDØMMERISIKO

Likviditetsrisiko defineres som risikoen for ikke å være i stand til å innfri sine forpliktelser eller ikke evne å finansiere eiendeler, herunder ønsket vekst, uten vesentlige økte kostnader. Nivået på bankens ansvarlige kapital vil være en sentral forutsetning for å kunne tiltrekke seg nødvendig funding til enhver tid.

Styringen av likviditetsrisiko tar utgangspunkt i likviditetspolicyen, som setter rammer for likviditetsrisiko gjennom rammer for netto likviditetsbehov i ulike tidsintervaller, krav til langsiktig finansiering, størrelse på udisponerte trekkrettigheter, størrelsen på likviditetsreserver og lengden på den tidsperioden som banken skal være uavhengig av ny finansiering fra penge- og kapitalmarkedet.

Likviditetsrisiko styres på overordnet nivå etter en rekke parametere, hvor likviditetsindikator, innskuddsdekning samt LCR er blant de vesentligste. Likviditetsindikatoren måler forholdet mellom bankens stabile finansiering og bankens illikvide eiendeler, mens innskuddsdekningen viser bankens innskudd i forhold til utlån. LCR kravene innføres gradvis frem til 1-1-2018.

Banken skal hovedsakelig finansiere sin virksomhet gjennom egenkapital og innskudd fra kunder. Det søkes å oppnå en innskuddsstruktur med mange mindre innskudd da banken ikke skal gjøre seg avhengig av store enkeltinnskudd. Når det gjelder innlånskilder for øvrig legger banken vekt på diversifisering hvor så vel långivere, perioder og instrumenter inngår. Nivået på bankens kjernekapital mener vi er en sentral forutsetning for å kunne tiltrekke oss nødvendig funding til enhver tid, og bankens kapital består av ren kjernekapital utgjørende en kapitaldekning på 19,86 %.

Innskudd fra kunder er bankens viktigste fundingkilde. Innskuddsdekningen, målt som innskudd i prosent av brutto utlån, var ved årets utgang på 83 %. Banken har daglig fokus på innskuddsdekningen, og det er fokus på å begrense store enkeltinnskudd. Bankens styre vurderer likviditetsrisikoen som begrenset, og styret får kvartalsvise rapporter om bankens likviditetssituasjon.

Omdømmerisiko defineres som risiko for svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, dvs. hos kunder, motparter, eiere og myndigheter.

Et godt omdømme er viktig overfor kunder, investorer og andre samarbeidspartnere.

Årlig gjennomføres kundetilfredsundersøkelse der vi får tilbakemelding fra våre kunder på mange felt. Undersøkelsen skjer parallelt med tilsvarende undersøkelser for lignende banker som vi får sammenligninger med. Styrker og svakheter sammenholdt med de øvrige fremkommer her, og viser hvor vi kan forbedre oss. Banken har jevnt over høy score på undersøkelsen.

Overfor investorer har vi fokus på å holde jevne resultater og ha en god soliditet. Soliditeten ved utgangen av 2016 er god.

7.2.7 OPERASJONELL RISIKO

Operasjonell risiko defineres som risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser. Tapet kan være forårsaket av bevisste eller ubevisste handlinger/hendelser.

Bankens styring og kontroll med operasjonell risiko inngår som en del av bankens arbeid med internkontrollforskriften. Sentralt i bankens overordnede styring og kontroll av operasjonell risiko er bankens årlige vurdering av strategiske risikoer og risikoer knyttet til de ulike forretnings- og støtteprosesser. Denne vurderingen danner grunnlaget for fastsettelse av kontrolltiltak relatert til de identifiserte risikoer.

Det operative ansvaret for styring og kontroll av operasjonell risiko og således også kvaliteten i bankens drift, ligger hos den enkelte avdelingsleder. Avdelingsleder avgir årlig en bekreftelse av internkontrollen der det rapporteres oppover i organisasjonen om statusen på internkontrollen innenfor den enkelte organisatoriske enhet. Bekreftelsen danner grunnlaget for forbedringstiltak på identifiserte områder, og dermed synliggjøres fokusområder for den kommende periode. I tillegg lyttes løpende til anbefalinger fra eksterne revisor som grunnlag for implementering av forbedringstiltak på reviderte områder.

7.2.8 SYSTEMRISIKO

Systemrisiko er risiko for kollaps i hele finanssektoren. Slike hendelser har store negative konsekvenser for samfunnet, og det er viktig å redusere systemrisikoen for å unngå fremtidige finanskriser.

Systemrisiko for oss som en mindre bank i Eika Gruppen ligger i at problemer hos de større bankene vil smitte, og gi problemer som:

- fallende verdier på verdipapirportefølje
- vanskelig å få tak i likviditeten som er plassert i andre banker
- vanskelig å få funding på normale vilkår
- DNB som oppgjørsbank ikke er i stand til å gjennomføre oppgjør gjennom dagen.

Ovennevnte risiko vil dels være dekket opp ved kapitalbehovsvurdering av likviditets- og kredittrisiko, men banken har ikke tallfestet denne risikoen isolert med ekstra kapitalavsetning.

7.3 Bankens godtgjørelsesordning

Styret har gitt retningslinjer for godtgjørelse som omfatter alle former for godtgjørelse til bankens ansatte. Retningslinjene skal bidra til å fremme og gi incentiver til god styring og kontroll med virksomhetens risiko, motvirke for høy risikotaking og bidra til å unngå interessekonflikter.

Banken har en generell ordning for variabel godtgjørelse som omfatter alle bankansatte, men som ikke gir incentiveeffekter når det gjelder overtakelse av risiko. Det vises også til note 25 i årsregnskapet. Den variable godtgjørelse er av en størrelse som blir å henføre til unntaket i Finanstilsynets rundskriv 11/2012 pkt 5: "Godtgjørelsesordninger i finansinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningsselskaper for verdipapirfond". Unntaket sier at ekstrabetalinger/ fordeler til ansatte som ikke utgjør mer enn inntil halvannen månedslønn pr år ikke skal omfattes av forskriften.

8. STANDARDISERTE SKJEMAER FOR OFFENTLIGGJØRING AV OPPLYSNINGER OM ANSVARLIG KAPITAL

Skjemaene skal fra og med 31-12-2014 offentliggjøres på bankens nettsider (Finanstilsynets rundskriv 14/2014).

Offentliggjøringen skjer samtidig med nærværende dokument, men som et eget dokument.

Ut fra en totalvurdering er det styrets oppfatning at bankens oppnådde resultat viser at banken er konkurransedyktig, har evne til lønnsomhet og har et godt grunnlag for videre drift. Risiko- og kapital situasjonen er godt håndterbar. Gjennomført analyse om kundetilfredshet og de positive tilbakemeldingene fra kundene gir også trygghet for at banken evner å betjene markedet på et tilfredsstillende servicenivå

Styret i Evje og Hornnes Sparebank er opptatt av at banken skal drives med et risikonivå som er avstemt mot bankens inntjeningsmuligheter og soliditet. Målsetningen er et lavt til moderat risikonivå, og bankens system for risikovurdering, styring og rapportering til ledelsen tilfredsstillende Finanstilsynets forskrift om risikostyring og internkontroll.